

податкових та правоохоронних органів України, боротьба з корупцією та злочинністю : збірник наукових праць (за матеріалами міжвузівської науково-практичної конференції). – Ірпінь : Національна академія державної податкової служби України, 2017. – С. 11-12

Гіренко О.О.,
курсант 4 курсу факультету підготовки
фахівців для органів досудового розслідування
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ ДОПИТУ В КОНФЛІКТНІЙ ОБСТАНОВЦІ

Сучасна Україна переживає становлення рівноправною країною на міжнародній арені. Саме тому реформування вітчизняного законодавства до європейських стандартів сформувало вектор розвитку усіх галузей права. Саме тому робота науковців у напрямку деталізації норм права є необхідною. Логічним продовженням думки про те, що актуальність дослідження проблематики застосування тактики допиту, як матеріальної складової розслідування злочинів, при конфліктних ситуаціях є необхідною.

На нашу думку, конфлікти є складовою будь-якої діяльності суспільства, у тому числі під час допиту у кримінальному провадженні. Особливість досудового розслідування становить те, що саме воно на виникає на ґрунті конфлікту і його сторони(сторона захисту й обвинувачення) протидіють один одному. З одного боку слідчий, прокурор зацікавлені в доведенні провадження до суду, з іншого підозрюваний, обвинувачений – в приховуванні обставин вчинення злочину. Саме тому, я вважаю, протидію збоку сторони захисту, а й інколи збоку інших учасників, слід розглядати як природне явище. Це впливає із самої сутності слідчої діяльності, для якої характерно подолання опору з боку незацікавлених в успішному розслідуванні справи осіб. У звичайному розумінні протидія – це дія, що перешкоджає іншій дії. Протидія як дія, спрямована на неприпустимість досягнення бажаної мети протилежною стороною, є різновидом конфліктної поведінки [1, с. 46].

Конфліктна ситуація під час допиту є звичною для слідчих. Слід зазначити, що відповідно до статистики, допит – найбільш поширена слідча (розшукова) дія, що становить приблизно 25 % від усього робочого часу слідчого [2, с. 282]. Також, допит є однією з обов'язкових слідчих дій щодо будь-якого кримінального правопорушення, саме тому слідчий витрачає на допити приблизно 80 % від загального часу на проведення слідчих дій[3, с. 3].

Значної уваги в ході проведення допиту приділяється психологічному впливу на допитувану особу. Психологічний вплив – це навмисне, цілеспрямоване втручання у процеси психічного відображення дійсності іншої людини [4, с. 36]. Саме під час психологічного впливу слідчий може використовувати різні методи щодо забезпечення досягнення поставленої мети з найбільш ефективним результатом.

На практиці слідчий при конфліктній ситуації, а інколи й при безконфліктній, обирає тип впливу на суб'єкта допиту та застосовує різні психологічні прийоми та методи: постановка питань; пред'явлення різних доказів; надання показань інших допитів; роз'яснення наслідків допиту та кримінального провадження; переконання у співпраці зі слідчим; використання суб'єктивних та психологічних особливостей суб'єкта допиту; вираження особистих спостережень; використання емоційного стану суб'єкта допиту; припущення легенди; послідовність пред'явлення доказів та контрдоказів; пришвидшення та уповільнення ходу допиту.

Подолання протидії суб'єкта допиту залежить від психологічного та емоційного стану особи. Якщо особа проявляє упертість, несамостійність, негативізм чи агресію, то слідчий використовує психологічні прийоми впливу на суб'єкта допиту, а саме:

- асоціація за суміжністю (спроба викликати асоціацію у особи з обставинами злочину);
- контрастність (метод демонстрації протилежних об'єктів);
- перифаза (нагадування та повернення до спірної інформації);
- уточнення неповноти (деталізація «білих плям» у допиті);
- інерція (спроба викликати захоплення з бесіди)[5].

Підводячи підсумки, вважаємо, що допит це складна за змістом та формою слідча (розшукова) дія. Відсутність бажання суб'єкту допиту надавати необхідні для кримінального провадження показання у повному обсязі створює конфліктну обстановку для слідчого. Застосування психологічного впливу в ході проведення допиту є вагомою складовою не лише подолання конфліктної обстановки а й отримання позитивних результатів його проведення.

1. Доспулов Г.Г. Психология допроса на предварительном следствии / Григорий Доспулов. – М.: Юрид. лит., 1976 – 112 с.

2. Криминалистика: учебник / под ред. А.Г. Филиппова и А.Ф. Вольнского. – М., 400 1998. – С. 282.

3. Весельський В.К. Сучасні проблеми допиту (процесуальні, організаційні і тактичні аспекти) : монографія. – К., 1999.

4. Берназ В.Д. Рішення слідчого (криміналістичний, процесуальний та психологічний аспекти) / В. Берназ, С. Смаков. – Одеса, 2005. – 361 с.

5. Белан С.В., Луценко Т.О., Психологічні прийоми подолання протидії слідству при проведенні окремих слідчих дій [Електронний ресурс] // - Режим доступу: <http://nuczu.edu.ua/sciencearchive/ProblemsOfExtreme AndCrisisPsychology/vol6/002.pdf>